

Роженски манастир

„Рождество Богородично“

Светата обител е един от малкото средновековни български манастири, които са съхранили и до днес автентичната си архитектура и живопис. Затова много от посетителите запазват в съзнанието си спомена за белите стени, дървените стълби, каменистия двор... Неслучайно режисьорът Людмил Стайков избира манастира за основен декор при заснемането на филма „Време разделно“ през 1987 г. Това е най-големият християнски духовен център в Пиринския край – наричат го „диаманта в православната корона на Пирин“. Намира се само на 5 км от гр. Мелник. На югозапад от манастира се простира планината Славянка, по чийто хребет минава границата между България и Гърция. На североизток се открояват причудливите мелнишки пирамиди. А зад тях Пирин издига величествените си заснежени върхове...

ВЪЗНИКВАНЕ НА МАНАСТИРА

Смята се, че манастирът е основан през XIII в., когато Пиринският край се е управлявал от деспот Алекси Слав, племенник на братята Асеновци. През XIV в. светата обител се споменава бегло в една преписка. Няма сведения какво става с манастира след завладяването на българските земи от турците. Знае се, че през XVII в. той е обновен, но през втората половина на XVIII в., поради финансови затруднения, манастирът се превръща в метох на светогорския манастир Ивирон. Роженската света обител достига своя апогей през XIX в., когато става регионален духовен център и собственик на много земи в местността. От 1912 г манастирът

отново става български. Спорът за собствеността над него се решава едва през 1921 г. от арбитражния съд в Хага, където правата се отстъпват на България. Известният местен революционер Яне Сандански слага край на разцвета на манастира, когато завладява земите му. Неговият гроб се намира до близката църква „Св.Св. Кирил и Методий“, построена през 1912–1914 г. по негова инициатива.

МАНАСТИРСКИЯТ КОМПЛЕКС

Той се състои от църква, параклиси, жилищни и стопански сгради. Манастирският двор е във формата на неправилен шестоъгълник – от 5-те страни се издигат

жилищните постройки, а от шестата – висок зид. Манастирската църква е построена през XVI в., а стенописите ѝ отразяват влиянието на атонската живописна школа. Малцина знаят, че в Йерусалим се пази ръкопис, украсен с миниатюра, изписана в манастира. Освен с добре запазените стенописи, манастирът е известен с уникалните си дърворезбени иконостаси от XVII–XVIII в., а стъклописите по прозорците на църквата са единствените в България от XVIII в. В северната част на църквата се намира параклисът, посветен на св.св. Козма и Дамян, които са популярни в тази област, известна с лековития си климат и минерални извори. В параклиса се пази копие на чудотворната икона-защитничка „Св. Богородица Портариса“, с която е свързана една много стара легенда.

ЛЕГЕНДА ЗА ЧУДОТВОРНАТА ИКОНА

През IX в. византийският император Теофил издава указ за унищожаването на иконите. Само една вдовица от град Никея (Мала Азия) отказала да се подчини на заповедта. В дома си тя съхранявала икона, изработена от Апостол Лука. За да спаси иконата от унищожение, една нощ тя и синът ѝ я занесли на морския бряг и я хвърлили в морето. След това се помолили св. Богородица да я запази от унищожение. Но иконата, изправена върху морските вълни, се отправила на запад и през X в. се

появила пред светогорския манастир Ивирон, заобиколена от огнено сияние. Монасите, като видяли това чудо, с лодки се отправили към иконата, за да я вземат, но колкото повече се доближавали до иконата, толкова тя се отдалечавала от тях. През нощта Божията майка се явила на един от монасите, отец Гавриил, и му казала, че ще подари иконата на манастира, но иска той сам да я изнесе от морето. На другия ден монахът тръгнал по морските вълни, взел иконата и я поставил в манастирската църква. На следващата сутрин клисарят отишъл да пали кандилото и видял, че иконата е изчезнала. Монасите я намерили над вратата на манастира и я върнали обратно в църквата. Това се повторило няколко дни поред. Една нощ Св. Богородица се явила на монах Гавриил и му казала: „Кажете на братята си, че аз не искам да бъда охранявана от вас, но искам аз сама да бъда ваша Пазителка“. Монасите построили параклис до вратите на манастира, където поставили иконата. Понеже св. Богородица сама си избрала мястото, започнали да наричат иконата Портарница (Пазителка). Обкована цялата в ризница, светогорската чудотворна икона е едно от най-ценните произведения на иконописца в Атонската православна съкровищница. Имало е опити иконата да бъде изнесена от манастира, но тя винаги се е връщала в него. Съгласно съществуващата тогава

традиция светогорските манастири изработвали и подарявали на своите метоси копия на най-известната си икона. За тази цел, още през 1790 г. тогавашният игумен на Ивирон възлага на монаха зограф Яков Иверски да направи копие на чудотворната икона за Роженската света обител. В средата на иконата Св. Богородица е изобразена по много интересен начин – от какввто и ъгъл да я погледне човек, има чувството, че тя го следи с поглед. От двете ѝ страни са изрисувани 10 малки сцени, показващи чудното пристигане на иконата в Света Гора и чудесата, свързани с нея. През 1926 г. иконата

печели златен медал на Световното изложение в Париж като църковен уникат. Казват, че заради чудотворната ѝ енергия баба Ванга приживе всяка седмица е посещавала църквата. Всяка година на 7 септември поклонници от цялата страна слагат дарове пред Чудотворната икона и молят Божията Майка да им прости за сторените грехове. После те пренощуват в Роженската света обител. На 8 септември (т.нар. Малка Богородица), храмовият празник на манастира, се извършва шествие с чудотворната икона.

Д-р Красимира Мархалева
по материали от печата

Снимки: Красимира Мархалева